

Sárközi Mátyás

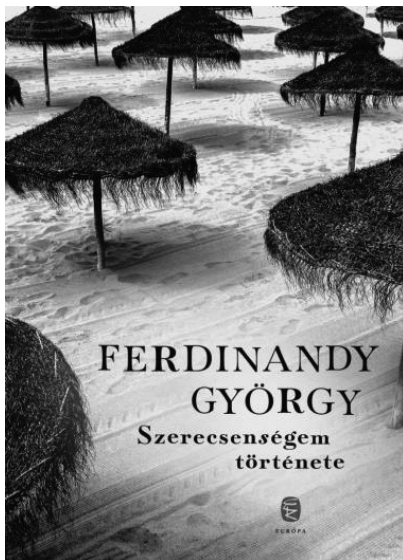
HŰEN A MAGYAR NYELVHEZ

– A *Ferdinandy-életműkiadás* apropóján –

Ferdinandy Györgyöt ötvennyolc évvel ezelőtt ismertem meg, amikor mindketten részt vettünk az 1956 végén Nyugatra menekült fiatal értelmiségi magyarok háromnapos találkozásán, amit a Hollandiai Mikes Kelemen Kör a világ zajától távol fekvő, vaeshartelt-i kastélyban rendezett. Egyike volt azoknak, akik kitalálták, hogy ezt a holland nevet érthetővé kell tenni, magyarítani kell, szebben hangzik, ha találkozóhelyünket Vashartyánnak nevezzük.

A rokonszenves fiatalember frissen végzett tanulmányaival a strasbourgi egyetemen, és még nem döntött: magyar vagy francia költő legyen. Mindenesetre kétszázötven számozott példányban a müncheni Molnár nyomdában kinyomatta szépkiallítású, vékony verseskötetét, *Látószeműeknek* címmel. Barátsággal ajánlotta nekem Vashartyánban a 141-es sorszámú példányt.

Kötetlen beszédre hajazó költemények ezek, az egyik fontos problémánkról szól: „*A könyvespolcon József Attila / Magyar himzés asztalodon / Elveszett otthonodat apránként / Reméled, hogy így visszalopod. / Maradj hát, könyvelj, öregem / Magyar lemezeid, rigolyáid / Idestova már senki nem érti / Elkönyvelted: idegen nyelven gagyog gyereked / Vállat von, mosolyog majd amikor / Nevét helyesen írni tanítod.*”

Az 1965-os újabb Ferdinandy-kötet, a *Futószalagon* már próza volt. Tartalmazott néhány emléket a szerző magyarországi, kényszerből autóbuzskalauznak szegődött korszakából is, de már egy olyan szöveggel, amit a szerző kedvesének, a francia Colette-nek ajánlott, tehát bizonyosan volt francia nyelvű változata. (Életrajzi érdekesség: a háromszor „oltárhoz” vezetett első feleség, Colette sokáig javítgatta Ferdinandy korai francia szövegeit.) Ez a kis kötet már spanyol nyelvterületről érkezett, az író a világ másik végén, az Amerikához tartozó karibi szigeten, Puerto Ricón kapott egyetemi tanári állást, de gondolataival és érzelmeivel továbbra is magyar befogadó közeghez kívánt szólni.

A *Tizenhárom töredék* (Rio Piedras, 1965) százhuszonöt példányából a 9-es az enyém, kiforrottabb költő műve, magyarul és franciául is olvasható. Formabontó sorai megkapóak: „*Lila égből szürke nehéz hó kavarog / Piros nyárból dermesztő kékszínű télbe / Harsogó hőségből ölelt a magány / Farkas-fekete térbe.*”

Ferdinandy György idővel a külföldi magyar irodalom kiemelkedő alakja lett, ismertségét segítette az *avant garde* irodalmat pártoló párizsi Magyar Műhely folyóirat is, ami szurreális prózakötetét, a *nemezió gonzález egyetemi tanár beszéde a fekete-erdő állataihoz* címűt is közrebocsájtotta. Sűrűn követték egymást a témáikkal a hazai múlt és a sokéle külföldi jelen között vibrálóan mozgó kötetei. Ferdinandy György 1967-ben francia Saint-Exupéry-díjat nyert a *Le seul jour de l'année* című elbeszéléskötetért, de azután fokozatosan megnyíltak a hazai publikálási lehetőségek, és az író-költő hazaérkezett. (Az 1980-as években, amikor újabb francia kötetei láttak napvilágot, a francia irodalomkritikusok a cseh Milan Kundera és a román Paul Goma mellett egyfajta kelet-európai író-triumvirátus tagjaként hivatkoznak rá.) A *francia völegény* című magyar nyelvű kötete megjelenése után József Attila-díjjal jutalmazták.

A hazatérés egyik fontos állomását jelentette a *Szerecsenségem története*¹ című elbeszéléskötet megjelenése, amely a szerző első magyarországi kiadású munkájaként, a Magvetőnél jelent meg. Ferdinandy munkásságából ez a hat elbeszélés áll hozzám legközelebb, valaha az olvasók is vitték, mint a cukrot. 1988 márciusa óta mégis

1 Ferdinandy György: *Szerecsenségem története*. Második, javított kiadás, Budapest, 2021, Európa Könyvkiadó. Szerk. és utószó: Navarrai Mészáros Márton.

harminchárom évnek kellett elteltie, hogy elkészüljön a második, minimálisan javított kiadása, amely Navarrai Mészáros Márton újságírónak, a Ferdinandy-életműsorozat szerkesztőjének érdeme.

Tipikus, jó értelemben vett dzsentri, valamint polgári értelmiségi felmenői, múltja érdemes a megírásra. Itt, ebben a kötetben elbeszéli az 1944-es és 1956-os eseményeket is, amelyeket elemistaként, majd egyetemistaként élt meg. Szóba kerül az emigráció és a disszidens lét is – házassággal, munkakereséssel, világcsavargással.

Ferdinandy akármit ír, élőbeszédhez hasonlóan, nagyon mai módon, de költőiséggel megszerkesztve teszi. Szövegei ösztönösen fogalmazó íróról árulkodnak, tehát túlnyomórészt elvontak. Nehezen csituló nyugtalanság érződik bennük. Ez adja meg egyéni artisztikumukat, ezt és a magyar nyelvhez való hűségét értékelheti a mai magyar irodalom, amely most az újrakiadást is a kezébe veheti.

*Üzenet, 2019 (részlet)
(réz, bronz, fa)*